

LEON JAN ŁUKA

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO W GDAŃSKU W 1977 ROKU

W 1977 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku rozwijało następujące formy działalności: 1. działalność oświatowo-dydaktyczną, 2. działalność wewnątrzmuzealną, 3. prace naukowo-badawcze w terenie i prace naukowo-gabinetowe, 4. działalność w zakresie ochrony zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego, 5. prace organizacyjno-administracyjne. Sprawozdanie niniejsze nie obejmuje działalności związanej z ochroną zabytków, ponieważ została ona przedstawiona w osobnym opracowaniu.

1. Działalność oświatowo-dydaktyczna

Na działalność oświatowo-dydaktyczną składają się wystawy i odczyty. Oprócz wystaw stałych pt. „Pomorze wschodnie w starożytności” oraz „Gdańsk X—XIII wieku” (tę pierwszą uzupełniono nowymi, ciekawszymi zabytkami pozyskanymi w 1977 r.) eksponowano kilka wystaw czasowych: „Zabytki kultury na znaczkach pocztowych” — przygotowaną przez Muzeum Poczty i Telegrafu we Wrocławiu (I kwartał 1977 r.) — oraz „X wieków polskiego Pomorza w medalierstwie ze zbiorów Stanisława Strzelczyńskiego”. Ta ostatnia, zorganizowana przez naszą instytucję z okazji obchodów 32 rocznicy wyzwolenia Gdańska spod niemieckiego jarzma, ukazała 1000-letnie zmagania o utrwalenie pozycji Polski nad Bałtykiem. Oprócz medali udostępnionych przez S. Strzelczyńskiego z Gdyni, członka Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego — Oddział Gdańsk, stanowiących 90% całości, eksponowano medale udostępnione przez Bibliotekę PAN w Gdańsku, Muzeum Historii Miasta Gdańska, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku oraz trzech członków Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego — Oddział Gdańsk (mgr. A. Klejną, mgr. A. Łukę i J. Pieniążka). Wystawiono też dwa obrazy wypożyczone przez Muzeum Narodowe w Gdańsku. Wystawa ta, otwarta w dniu 30 III, była czynna przez 78 dni.

W okresie od 3 VI do 12 VIII czynna była wystawa „Trony i insygnia władzy wodzowskiej dawnej Afryki”, przygotowana przez Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

W okresie od 19 VIII do 30 IX eksponowano wystawę pt. „Rzemiosło artystyczne plemion australijskich” udostępnioną przez Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.

W dniu 29 X otwarta została z okazji obchodów 60 rocznicy Rewolucji Październikowej wystawa pt. „Skarby sztuki dawnych kultur na terytorium ZSRR”, na którą składały się oryginalne zabytki wypożyczone przez Muzeum Narodowe w Warszawie, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, 3 diapozytywy i ponad 100 kolorowych zdjęć wykonanych w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku. Ekspozycja ta ukazała bogactwo wyrobów artystycznych odkrytych na terytorium ZSRR, datowanych od epoki kamienia po wczesne średniowiecze. Stosunkowo dużo miejsca poświęcono na niej sztuce Scytów nadczarnomorskich i altajskich, odkryciu przez ekspedycję radziecko-polską miasta Mirmeki na Krymie, wyrobom artystycznym Rusi Kijowskiej (Kijowa i Nowogrodu Wielkiego) oraz kulturze artystycznej Bałtów litewskich.

Ponadto z wystaw czasowych czynne były przez cały rok mniejsze ekspozycje: „Archeologiczna książka radziecka”, „Biskupin — prąsłowiańskie osiedle sprzed 2500 lat” i „Nowe odkrycia Muzeum Archeologicznego w 1976 r.”

Muzeum opracowało też wystawę objazdową pt. „Ludność kultury łużyckiej między Wisłą i Odrą” przekazując ją na okres kilkumiesięczny Muzeum Archeologicznemu i Etnograficznemu w Łodzi oraz przygotowało dwie wystawy oświatowe. Na Dni Wejherowa przygotowano ekspozycję pt. „Najciekawsze odkrycia archeologiczne w Wejherowie i okolicy”, czynną w Klubie Osiedlowym Wejherowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Wejherowie, i „Najciekawsze odkrycia archeologiczne na Pomorzu Wschodnim”, przekazaną Jednostce Marynarki Wojennej w Gdańsku-Oliwie (od października 1977 r.). Ponadto w Liceum Ogólnokształcącym w Pruszczu Gdańskim czynna była nadal wystawa oświatowa pt. „Najdawniejsze dzieje Pruszcza Gdańskiego i okolicy”.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przekazało eksponaty pozyskane przez siebie na cmentarzysku pruskim z VI—VII w. w Nowince, gm. Tolkmicko, na wystawę pt. „Nowe odkrycia 1976”, zorganizowaną przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie.

Ogółem w 1977 r. wystawy czynne w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku zwiedziły 25 284 osoby, w tym 10 200 osób bezpłatnie.

Akcja odczytowa prowadzona była na terenie Trójmiasta i województwa gdańskiego. Ogółem w okresie sprawozdawczym wygłoszono 127 pogadanek, prelekcji i odczytów (103 odczyty wygłosili pracownicy działu oświatowo-dydaktycznego, a 24 — pozostali pracownicy naukowcy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku) dla szkół, uczestników kolonii letnich zorganizowanych na terenie województwa i ludności wiejskiej.

W ciągu okresu sprawozdawczego opracowano poszczególne części scenariusza przyszłej stałej, powiększonej ekspozycji pt. „Pomorze Wschodnie w starożytności i we wczesnym średniowieczu”. Po dyskusji przyjęto do realizacji scenariusz dotyczący epoki kamienia i wczesnej epoki brązu (I i II okres) — autor mgr J. Szwed, grupy kaszubskiej kultury łużyckiej (mgr A. Szymańska), kultury wschodniopomorskiej (dr L.J. Łuka) oraz okresu późnolateńskiego, wpływów rzymskich i wędrowek ludów (mgr M. Pietrzak). Pozostałe części scenariusza dotyczące wczesnego średniowiecza (mgr E. Choińska-Bochdan) i Gdańska X—XIII w. (dr B. Lepówna) przedyskutowano w I kwartale 1978 r. Ponadto mgr J. Podgórski przedstawił konspekt wystawy poświęconej ochronie zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego. W r. 1977 zamówiono też w Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie dwie dioramy przeznaczone na nową stałą wystawę przedstawiającą osadę epoki kamienia w Rzucewie, gm. Puck (oprac. naukowe mgr. J. Szwed) i obrządek pogrzebowy

ludności kultury łużyckiej (oprac. naukowe mgr A. Szymańska). Dioramy te zostały wykonane w ciągu 1977 r. i znajdują się w posiadaniu Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

Wzorem lat ubiegłych Muzeum Archeologiczne w Gdańsku wspólnie z Oddziałem Gdańskim Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego oraz Komisją Archeologiczną Wydziału I Gdańskiego Towarzystwa Naukowego zorganizowało „Tydzień Archeologii i Numizmatyki 1977” (w dniach 24—30 X), w ramach którego wygłoszono 6 odczytów popularnonaukowych z zakresu archeologii i numizmatyki. Akcje te cieszą się nie słabnącą od lat frekwencją wśród mieszkańców Wybrzeża, czego najlepszym dowodem może być obecność na wszystkich odczytach ponad pół tysiąca słuchaczy.

2. Działalność wewnątrzmuzealna

Działalność wewnątrzmuzealna obejmowała następujące odcinki pracy: inwentaryzacyjno-katalogowe, archiwalne, biblioteczne, pracownię fotograficzną, graficzną, konserwatorską, opiekę nad magazynami naukowymi oraz wydawnictwami.

Prace inwentaryzacyjno-katalogowe

Z początkiem roku dokończono wpisywanie nabytków z 1976 r. do głównej księgi inwentarzowej, zapisując ogółem 102 numery inwentarza nowych nabytków pozyskanych w drodze własnych badań Muzeum Archeologicznego w Gdańsku oraz darów. Natomiast pod rokiem 1977 wpisano 55 pozycji inwentarzowych. Prowadzono na bieżąco księgę ruchu muzealiów, wpisując do niej 798 numerów zabytków protokółarnie przekazywanych przez Muzeum innym instytucjom oraz zwroty zabytków stanowiących własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Opracowano też naukowo 1049 kart katalogowych i dokonano uzupełnień (weryfikacji) 220 kart katalogowych z lat dawniejszych. Opracowano ponadto plan zlikwidowania do końca 1978 r. niezanych (ok. 50%) zaległości w przygotowaniu kart katalogowych za lata poprzednie.

W zakresie prac związanych z działalnością inwentaryzacyjno-katalogową sporządzono w IV kwartale 1977 r. spis z natury zabytków pozyskanych w latach 1974—1976 (zabytki z lat 1953—1973 zostały objęte poprzednim spisem z natury). Dla epoki kamienia i wczesnej epoki brązu spisano 1040 zabytków, dla kultury łużyckiej 70, kultury wschodniopomorskiej — 690 zabytków, okresu późnolateńskiego, wpływów rzymskich oraz wędrówek ludów — 406 zabytków, a dla wczesnego i późnego średniowiecza — 2497 zabytków. Ogółem spisem objęto 4703 zabytki. Równolegle ze spisem z natury prowadzono wrywkową kontrolę zabytków.

Archiwum

Prowadzono karty stanowisk nowo pozyskanych materiałów, gromadzono dokumentację polową wykopalisk, uzupełniano na bieżąco katalog chronologicznych zbiorów (za lata 1976—1977), systematyzowano numerację stanowisk dla miejscowości o większej liczbie badań, wypożyczano materiały archiwalne na potrzeby pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i badaczy z zewnątrz.

Biblioteka

W okresie sprawozdawczym biblioteka powiększyła się o 661 tomów monografii i czasopism obcych i krajowych o wartości 121 091,51 zł. Pod koniec 1977 r. (stan na dzień 31 XII 1977). Biblioteka Muzeum Archeologicznego liczyła 11 546 tomów o ogólnej wartości 772 429,04 zł. W r. 1977 opracowano 1638 kart katalogowych książek do katalogu rzeczowego i alfabetycznego. Ponadto wypożyczono 564 książki na zewnątrz, a w czytelni udostępniono 278 tomów. Oddano do oprawy 231 tomów.

Kontynuowano wymianę wydawnictw własnych z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, w tym z 53 instytucjami w krajach socjalistycznych i 30 instytucjami w pozostałych krajach. Prowadzono na bieżąco zapisy do ksiąg: przybytków inwentarza wydawnictw zwartych, inwentarza wydawnictw ciągłych, prowadzono kartotekę kart akcesji i kartotekę wymiany wydawnictw.

Pracownia fotograficzna

Wykonywano na bieżąco dokumentację fotograficzną na potrzeby konserwacji zabytków, działu ochrony zabytków, dla celów wystawienniczych, archiwalnych, publikacyjnych oraz na potrzeby instytucji współdziałających z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku. Ponadto wykonano dalszych 1490 przeźroczy dla celów oświatowych i dydaktycznych. Pracownia przyjęła na praktykę 6 uczniów Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie.

Pracownia graficzna

Wykonywano prace graficzne związane z przygotowywaniem wystaw czasowych, objazdowych i oświatowych, sporządzono dokumentację polową wykopalisk, wykonywano rysunki dla celów archiwalnych, katalogowych i publikacyjnych.

Pracownia konserwatorska

Klejono i rekonstruowano zabytki ceramiczne, sporządzano odlewy zabytków ceramicznych na potrzeby wystawiennicze, konserwowano zabytki drewniane pochodzące z Gniewa, wykonano lakprofil z badań w Siemirowicach oraz odbyto kurs w zakresie konserwacji zabytków brązowych (w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie). Pracownicy działu konserwacji zbiorów brali udział w wielu badaniach terenowych doraźnych, ratowniczo-rozwiniętych i systematycznych. W IV kwartale 1977 r. wykonano prace związane z przygotowaniem nowych pomieszczeń przeznaczonych dla pracowników (w Bramie Mariackiej), a także przy zakładaniu magazynu zabytków średniowiecznych w sali kolumnowej.

Z braku własnej pracowni konserwacji zabytków żelaznych i srebrnych Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przekazało w 1977 r. do konserwacji w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi 30 zabytków żelaznych pochodzących z badań prowadzonych w Gniewie, Owidzu i Czarnówku oraz 177 srebrnych monet wchodzących w skład skarbu odkrytego w Tczewie-Suchostrzygach, a przekazanych Muzeum przez Komendę MO w Tczewie.

Magazyny naukowe

W 1977 r. kontynuowano prace nad założeniem w sali kolumnowej nowego magazynu okresu wczesno- i późnośredniowiecznego. Umieszczono w nim m.in. zabytki ze Starogardu Gdańskiego, Gdańska — stan. 1 i in., konstrukcje drewnianej ulicy z Gniewa. Prace te przewidziano też na lata następne.

Magazyn okresów: późnolateńskiego, wpływów rzymskich i wędrówek lu-

dów, powiększył powierzchnię użytkową o pokój zwolniony przez Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku. We wszystkich magazynach naukowych trwały prace porządkowe, a w kilku z nich przystąpiono do opracowywania kart magazynowych, których ogółem opracowano w okresie sprawozdawczym 2048 sztuk.

Wydawnictwa

W ciągu roku oddano do druku w Krajowej Agencji Wydawniczej w Gdańsku 7 składanek kolorowych poświęconych poszczególnym odcinkom przyszłej stałej wystawy oraz ochronie zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego. Składanki te w nakładzie 10 000 egz. każda ukazały się drukiem w 1978 r.

W sierpniu omawianego roku ukazał się drukiem tom 7 „Pomorania Antiqua” o objętości 36,6 ark. wydawniczych (565 stron druku), dedykowany prof. dr. Konradowi Jażdżewskiemu, odkrywcy Gdańska wczesnośredniowiecznego, z okazji 50-lecia pracy w muzealnictwie. Natomiast w październiku 1977 r. złożono w wydawnictwie „Ossolineum” tom 8 „Pomorania Antiqua” o objętości 30,6 ark. wydawniczych. Tom ten ukazał się drukiem w lutym 1979 r.

W kwietniu 1977 roku ukazał się drukiem „Przewodnik po muzeach Ziemi Gdańskiej” o objętości 5,7 ark. wydawniczych, wydany w trzech wersjach językowych: polskiej (5000 egz.), angielskiej i rosyjskiej (po 2500 egz.). Przygotowanie redakcyjne dokonało Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (red. dr L.J. Łuka). Koszty druku pokrył Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

W październiku 1977 r. ukazał się drukiem zeszyt 3 serii pt. „Zeszyty popularnonaukowe Muzeum Archeologicznego w Gdańsku” z pracą mgr. J. Szwe-da pt. *Rola Bałtyku w dziejach Pomorza Wschodniego w starożytności* o objętości 6,8 ark. wydawniczych i nakładzie 1300 egz.

W ciągu bieżącego roku przygotowywano także do druku zeszyt 4 ww. serii pt. *Pieniądz w Prusach Królewskich za Kazimierza Jagiellończyka w świetle skarbu z Lęborka*, na który złożą się prace: doc. dr. hab. E. Rozenkranza pt. *Z dziejów walki stanów pomorskich o polityczne współdziałanie w kształtowaniu stosunków skarbowych w XV w.* i mgr M. Męclewskiej pt. *Skarb szlachy miast Prus Królewskich i Krzyżaków z Lęborka*.

3. Działalność naukowo-badawcza w terenie i prace naukowo-gabinetowe

W sprawozdaniu przekazanym Wydziałowi Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku przez dział ochrony zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego zostały wyszczególnione m.in. wszystkie prace terenowe podjęte przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku i inne placówki archeologiczne. W związku z tym w sprawozdaniu niniejszym ograniczamy się do przedstawienia problematyki badawczej naszej instytucji i związanych z nią badań terenowych oraz do wyszczególnienia prac gabinetowych wykonanych w roku 1977.

a. PROBLEMATYKA PRAC BADAWCZYCH W TERENIE

Muzeum od lat prowadzi konsekwentnie systematyczne badania archeologiczne na obiektach wybranych pod kątem zagadnień naukowych opracowywanych w naszej instytucji. Jeśli chodzi o epokę kamienia, to badania takie

prowadzono w r. 1977 na terenie osady neolitycznej w Osłoninie, gm. Puck (kier. badań mgr J. Szwed), użytkowanej przez ludność grupy rzucewskiej kultury ceramiki sznurowej. Dzięki tym pracom, stanowiącym kontynuację badań Muzeum Archeologicznego w Gdańsku z lat poprzednich, poczyniono dalsze cenne spostrzeżenia odnośnie do budownictwa sprzed ok. 4500 lat, rodzaju i techniki produkcji wyrobów krzemiennych tej ludności.

Kontynuowano też prace terenowe w zakresie badań nad grupą kaszubską kultury łużyckiej IV—V okresu epoki brązu i zbadano jeszcze jeden kurhan na cmentarzysku w Siemirowicach, gm. Cewice (kier. badań mgr A. Szymańska), na którym badania prowadzi się nieprzerwanie od 1971 r. W latach 1971—1977 zbadano ogółem 22 kurhany na ww. stanowisku. Ponadto prowadzono badania powierzchniowe na terenie Siemirowic mające na celu odszukanie osad, których mieszkańcy użytkowali wspomniane cmentarzysko liczące ogółem 122 kurhany. Odkryto ślady jednej z osad.

Z badaniami nad rozwojem grupy kaszubskiej kultury łużyckiej i kulturą wschodniopomorską związane też były prace ratownicze na terenie osady z wczesnej epoki żelaza, prowadzone w Juszkuwie, gm. Pruszcz Gdański (kier. badań mgr J. Podgórski). Należy zaznaczyć, że prace te z małymi przerwami trwają od 1963 r. Dostarczyły one niezwykle interesujących materiałów, które pozwolą na pogłębienie wiedzy o gospodarce ludności kultur: łużyckiej i wschodniopomorskiej okresu halsztackiego u ujścia Wisły. Wzorem lat ubiegłych badaniom archeologicznym w Juszkuwie towarzyszyły w 1977 r. analizy specjalistyczne przedstawicieli dyscyplin pokrewnych archeologii, dzięki którym będzie można po zakończeniu ich podjąć próbę rekonstrukcji poziomu rolnictwa, hodowali, łowiectwa i rybołówstwa.

Odnośnie do dziejów Pomorza Wschodniego w okresie późnolatańskim, wpływów rzymskich i wędrówek ludów Muzeum Archeologiczne w Gdańsku już od szeregu lat prowadzi intensywne badania terenowe na stanowiskach datowanych na ten czas (Rumia, Pruszcz Gdański, Malbork-Wielbark, Gołębiewo Wielkie, gm. Trąbki i in.). W 1977 r. podjęto prace wykopaliskowe na cmentarzysku z okresu wpływów rzymskich w Żukczynie, gm. Pruszcz Gdański (kier. badań mgr M. Pietrzak), uzyskując na nim znaczną liczbę materiałów i obserwacji, które wraz ze zdobytymi poprzednio pozwolą na pogłębienie wiedzy o roli Pomorza w kontaktach ziem polskich z południem Europy i znaczeniu bursztynu jako artykułu wymiennego w tych kontaktach. Prowadzono też prace na osadzie z okresu późnolatańskiego i rzymskiego w Siemirowicach, gm. Cewice (z ramienia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku prowadzi ją mgr G. Jeziorska), gdzie m.in. ujawniono obecność dymarek.

Rozpoczęte w 1975 r. prace archeologiczne w Gniewie w ramach prowadzonych tam prac rewaloryzacyjnych były kontynuowane również w 1977 r. (kier. badań mgr E. Choińska-Bochdan). Doprowadziły one do odsłonięcia warstwy kulturowej z osadnictwem słowiańskim w południowej części miasta. Materiały i obserwacje pozyskane w Gniewie w trakcie badań z lat 1975—1977 wyjaśniają początkowe, dotąd nie znane dzieje miasta oraz pozwalają na właściwe rozwiązanie problemów urbanistycznych w obrębie starego miasta.

Równolegle do prac w samym Gniewie prowadzono badania powierzchniowe i weryfikacyjne w jego najbliższej okolicy, stwierdzając gęste osadnictwo na jego najbliższym zapleczu, zwłaszcza w rejonie skrzyżowania dróg handlowych prowadzących ze Świecia ku Gdańskowi i z Gniewa do Starogardu Gdańskiego.

Ze względów konserwatorskich oraz badawczych podjęte też zostały ba-

dania na terenie osady wczesnośredniowiecznej w Stężycy (kier. badań mgr E. Choińska-Bochdan) oraz kontynuowano prace na grodzisku w Owidzu, gm. Starogard Gdański (kier. badań mgr A. Wapińska).

B. PRACE GABINETOWE

Pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku opublikowali dotychczas wiele prac z zakresu dziejów Pomorza Wschodniego w starożytności i we wczesnym średniowieczu, ochrony zabytków oraz muzealnictwa archeologicznego (ok. 200 publikacji). Prace te były kontynuowane również w r. 1977. Mgr J. Szwed przygotował do druku pracę o wynikach własnych badań wykopaliskowych prowadzonych na terenie osady neolitycznej w Tolkmicku, mgr A. Szymańska opracowała wstępnie wyniki własnych badań nad rozwojem osadnictwa na przełomie epoki brązu i żelaza na terenie Wysoczyzny Siemirowickiej, a dr L.J. Łuka przystąpił do wstępnych prac nad osadnictwem starożytnym i wczesnośredniowiecznym w rejonie Gowidlina. Genezie kultury wschodniopomorskiej na terenie Pobrzeża Kaszubskiego od nasady Półwyspu Helskiego po wschodni brzeg Jeziora Żarnowieckiego była poświęcona praca mgr A. Łuki. Kontynuowano też prace nad rozwojem kultury wschodniopomorskiej (dr L.J. Łuka), ukończono studium poświęcone osadnictwu starożytnemu na Pojezierzu Kaszubskim (dr L.J. Łuka) oraz opracowano do druku prace o skarbie kultury łużyckiej z Łubiany, gm. Kościerzyna (dr L.J. Łuka). Mgr B. Wiącek podjął pracę poświęconą sztuce kultury prasłowiańskiej na obszarze kultury łużyckiej i wschodniopomorskiej na Pomorzu Gdańskim oraz przygotowała wstępne uwagi o gospodarce kultury wschodniopomorskiej u ujścia Wisły, referując ten temat na sympozium naukowym zorganizowanym przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Słupsku. Natomiast na Polsko-Radzieckim Sympozjum Paleodemograficznym zorganizowanym przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie referaty wygłosili: mgr A. Szymańska (o osadnictwie w rejonie Wysoczyzny Siemirowickiej) oraz dr L.J. Łuka (o kształtowaniu się osadnictwa na Pomorzu Wschodnim na przełomie epoki brązu i żelaza).

Kilka opracowań dotyczyło osadnictwa wczesnośredniowiecznego na Pomorzu Gdańskim i samego Gdańska. Mgr E. Choińska-Bochdan kontynuowała prace nad rozwojem osadnictwa wczesnośredniowiecznego na zachodnim brzegu dolnej Wisły, a mgr A. Wapińska podjęła prace o roli bursztynu w Gdańsku wczesnośredniowiecznym.

W związku z planowanymi przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku pracami wykopaliskowymi na terenie miasta Tczewa, Wojewódzki Konserwator Zabytków mgr Cz. Betlejewska zleciła doc. dr. hab. E. Rozenkranzowi opracowanie analizy źródeł odnoszących się do historii m. Tczewa w wiekach średnich. Opracowanie stanie się podstawą do podjęcia w 1981 r. kilkuletnich badań archeologicznych mających na celu rozświetlenie początków Tczewa.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku kontynuowało też prace nad bibliografią polskiej archeologii pradziejowej i wczesnośredniowiecznej Pomorza Wschodniego (mgr A. Łuka, dr L.J. Łuka).

Wszyscy pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku kierujący badaniami archeologicznymi w terenie w 1977 r. opracowali krótkie informacje o wynikach własnych prac przeznaczonych do druku w „Informatorze Archeologicznym. Badania 1977”.

Budżet Muzeum

Wydatki bieżące budżetu terenowego Muzeum za rok 1977 wyniosły ogółem 3725,6 tys. zł, w tym: wydatki z osobowego funduszu płac — 1388 tys. zł, bez-osobowego funduszu płac 300 tys. zł, pozostałe 2,037 tys. zł.

Fundusz płac, etaty

Na początku 1977 r. wystąpił niedobór funduszu płac w wysokości 91 tys. zł w stosunku do przyznanego limitu i środków. W ciągu roku uległ on zmniejszeniu do wysokości 38 tys. zł. Możliwości zmniejszenia niedoboru do ww. wysokości powstały w wyniku ruchu osobowego pracowników, w efekcie czego przez pewien okres w ciągu roku wakowały niektóre stanowiska, urlopów macierzyńskich i absencji chorobowej. W ramach posiadanych środków osobowego funduszu w grudniu ubiegłego roku zakupiono mundury dla pomocy muzealnych i pracowników dozoru za kwotę 13 tys. zł. Posiadany limit i środki w bezosobowym funduszu płac pokryły zapotrzebowanie na wydatki związane z opłatą honorariów za publikacje i prace redakcyjne oraz prace badawcze w terenie. Wydatki związane z pracami archeologicznymi w terenie wyniosły 187 tys. zł.

W ramach dofinansowania Muzeum otrzymało w ciągu roku dodatkowo środki z paragrafu 36 — usługi materialne — w wysokości 250 tys. zł, z czego opłacono w Krajowej Agencji Wydawniczej druk *Przewodnika po muzeach Ziemi Gdańskiej* oraz druk publikacji *Rola Bałtyku dla rozwoju Pomorza Gdańskiego w starożytności* w „Ossolineum”.

W rocznych planach Muzeum w funduszu osobowym występuje sukcesywnie niedobór w związku z wyższym rocznym zapotrzebowaniem na limit i środki w stosunku do przyznaných wskaźników. W rezultacie wielu pracowników (w większości dotyczy to pracowników naukowych o wieloletnim stażu pracy) nie otrzymuje od lat awansów mimo intensywnej, wykonywanej niejednokrotnie w trudnych warunkach terenowych pracy. Ponadto Muzeum odczuwa stale brak personelu technicznego i pomocniczego. W r. 1977 w wyniku dużej absencji chorobowej w sezonie letnim wśród pracowników obsługi sal wystawowych większość dozorujących stanowili pracownicy zatrudnieni dorywczo i opłacani z bezosobowego funduszu płac, kosztem honorariów za prace do publikacji.

Zwiększenie liczby zatrudnionych pomocy muzealnych nawet w ramach 1/2 etatów, pozwoliłoby na oszczędności w bezosobowym funduszu płac, właściwą opiekę osób odpowiedzialnych za zabytki w salach ekspozycyjnych oraz wydłużenie godzin otwarcia wystaw, szczególnie w sezonie letnim. Również brak pełnego etatu rzemieślnika, który w placówkach muzealnych jest pracownikiem niezbędnym, stwarza konieczność ciągłego zlecania drobnych usług rzemieślnikom. Ponadto sukcesywny rozwój działalności Muzeum, m.in. w zakresie ochrony zabytków, powoduje zwiększenie się ilości korespondencji (dotyczy to szczególnie orzecznictwa), w związku z czym Muzeum odczuwa poważny brak etatu maszynistki.

Usługi gospodarki nieuspołecznionej

W r. 1977 Muzeum wystąpiło z zapotrzebowaniem na limit na rzecz jednostek gospodarki nieuspołecznionej w wysokości 236 tys. zł, natomiast wysokość limitu przyznanego przez Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku wyniosła 36 tys. zł. Ograniczenie limitu w stosunku do naszego zapotrzebowania uniemożliwiło przystąpienie do budowy garaży dla Muzeum, które z braku uspołecznionego wykonawcy zamierzaliśmy zlecić Wojewódzkiej Rzemieślniczej Spółdzielni Budowlanej. Zbyt szczupłe limity przy-

znawane rokrocznie naszej instytucji ograniczają możliwości odpowiedniego wystroju ekspozycji wymagających wykonywania nietypowych stelaży oraz wyposażenia pracowni naukowych w nietypowe meble i zabezpieczenia budynku w miejscach łatwo dostępnych kratami.

Kapitałne remonty

Muzeum dysponowało w r. 1977 kredytem na remonty kapitalne w wysokości 1869 tys. zł, z czego wykonano roboty w kwocie 1108 tys. zł. W ramach posiadanych środków finansowych i posiadanego limitu przerobowego kontynuowana była adaptacja zabytkowych kamieniczek przy ul. Dzianej 8—11. Niepełne wykorzystanie środków spowodowane zostało trudnościami wykonawczymi oraz koniecznością wstrzymania robót z powodu braku dokumentacji na instalację przeciwwłamaniową. Z końcem roku Muzeum otrzymało część dokumentacji instalacji zabezpieczającej, obejmującej całość rurażu wraz z kosztorysem. Wykonawca robót w odbudowywanym obiekcie (Pracownie Konserwacji Zabytków) przekazał z końcem roku poddasze do zagospodarowania na bibliotekę, czytelnię i archiwum oraz pozostałą część budynków pod wystrój wnętrz. Dalsze prace kontynuowano w latach następnych.

Remonty bieżące

W r. 1977 korzystając z usług Spółdzielni Studenckiej, pomalowana została klatka schodowa w budynku głównym Muzeum oraz jedna sala wystawowa. Częściowo systemem gospodarczym dokonano adaptacji zwolnionego w czerwcu ubiegłego roku mieszkania służbowego w Bramie Mariackiej na pracownię konserwacji ceramiki oraz przystosowano salę na niskim parterze (tzw. salę kolumnową) na magazyn z okresu średniowiecza.

Szkolenie, podnoszenie kwalifikacji zawodowych

W listopadzie 1977 r. przeprowadzony został drugi etap szkolenia z zakresu obrony cywilnej dla pracowników Muzeum. Ponadto trzech kustoszy — mgr A. Łuka, mgr A. Wapińska i mgr A. Szymańska — ukończyło Podypłomowe Studium Muzealne w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Mgr E. Choińska-Bochdan kontynuowała rozpoczęte studia doktoranckie.